

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű póstai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR **NOSZKÓ ISTVÁN**
 budapesti lelkész. rákoskeresztúri lelkész.
 FŐMUNKATARSOK:
SCHOLTZ ÖDÖN **BLATNICZKY PÁL**
 ágfalvi esperes-lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS **ALEXY LAJOS**
 eperjesi főgym. igazgató. czeplédi nyug. ig. tanító.

Megjelenik hetenként egy iven
 A lap ára:
 re 12 K
 6 K
 3 K
 ára 40 f.
 és pályázatok ára:
 40 K
 ések megengedése szerint

TARTALOMJEGYZÉK : VEZÉRCIKK. Budapest egyházközségeinek egyesítése. Wág. Géza. — CIKKEK: Spanyolország mögött. Sch. S. — Még egyszer árávanagyfalusi esetrő. Árvai Spektator. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Budapest egyházközségeinek egyesítése.

A zsinati előmunkálatokat több oldalról megtámadták már, de az egyikét, a fővárosi ev. egyházközségekről szólót különösen is ostromolják. A legfőbb ellenvetés az, hogy a zsinatnak nincsen joga önálló egyházközséget egyesítésre kényszeríteni.

Megkísérlem, lehet-e sine ira et studio a kérdést úgy megvilágítani, hogy a tárgyilagos bírálatra, a helyes megoldás keresésére tereltessek a diszkussió.

Első sorban jöjjünk tisztába zsinatunk jogkörével, a mely alól mindkét közlemény kivonni kívánja a kérdést.

Zsinatunk magyarhoni evangélikus egyházunknak *törvényhozó testülete*, a mely a király, mint legfőbb kegyur jóváhagyásának fenntartásával *törvényeket* hoz; — a zsinat által alkotott, a király által jóváhagyott *törvények* az egész magyarhoni evangélikus egyházat, annak egyetemét, kerületeit, egyházmegyéit, egyházközségeit és azok minden egyes tagját kötelezik, — sőt kötelezik a világi hatóságokat is, a melyek e törvények végrehajtásához — illetékes egyházi hatóságaink megkeresésére — segédkezet tartoznak nyújtani.

Magyarhoni egyetemes egyházunk autonómiájának legfőbb, legfontosabb kifejezője a zsinat és annak egyházi ügyeinkben törvényhozó hatalma; — annak egyedüli korlátja a király ius placeti-je, — a melynél fogva zsinatot tartani csak a király engedélyével, a király által meg-

engedett kérdések fölött szabad, és a melynél fogva a zsinat által hozott törvények királyi jóváhagyást igényelnek.

Tárgyi tekintetben azonban az egyházjog minden kérdésére, egész területre kiterjed a zsinat törvényhozó hatalma, — és a zsinat által el nem fogadott törvényt vagy rendelkezést sem patens, sem világi törvényhozás útján életbe léptetni nem szabad.

Egyházi ügyekben a zsinatnak szentesített törvényei épp olyan feltétlen hatállyal bírnak, mint világi ügyekben az országgyűlés által alkotott és a király által szentesített törvények.

És valamint a Pest, Buda és Ó-Buda sz. k. városoknak Budapest fővárossá egyesítésről alkotott országos törvényt — habár részben ellenkezésük dacára alkottatott — soha senki lehetetlennek vagy jogtalanoknak nem állította és nem állithatta, — éppugy vastag egyházjogi tévedés az az állítás, hogy a zsinat lehetetlenséget vagy jogtalanosságot követ el, ha törvényt alkot a fővárosban működő evang. egyházak egyesítéséről vagy egyébkénti szabályozásáról.

Mint minden törvényalkotásnál, ebben az esetben is kérdés és vita tárgya lehet az, vajjon szükséges, időszerű és célszerű-e a törvény alkotása? A ki azonban a zsinat *jogköréből* kizárni kívánja ezt vagy bármely más hasonló kérdést: az autonómiánk és zsinatunk törvényhozási hatalmát jogtalanul támadja meg.

Vizsgáljuk tehát higgadtan, szenvedély és hangzatos szavak nélkül azt a kérdést: szüksé-

ges-e egyházi törvényhozás útján rendezni a székesfőváros evangélikus egyházainak szervezetét?

Törvényalkotás szüksége minden téren akkor keletkezik, ha

a) oly új intézményeket akarunk alkotni, a melyekről eddigi törvényeink nem intézkedtek;

b) ha eddigi törvényeinket vagy egyes intézkedéseiket az élet tapasztalata elégteleneknek, hibásaknak, károsoknak, vagy a változott viszonyokkal meg nem egyezőeknek tanúsítja;

c) ha az élet oly alakulásokat létesít, a melyeket egymással és a köz magasabb érdekével összhangba hozni törvényhozási intézkedés nélkül nem lehet, vagy

d) ha ily alakulásoknál az egyes alakulatokban az összhangzatos működés akarata meg van ugyan, — de a fennálló törvények keretében nem valósítható meg.

A székes fővárosi evangélikus egyházak törvényhozási rendezését a c) és d) pont teszi szükségessé, mert tizenkét év óta az egyházak, a budapesti egyházmegye és a bányai egyházkerület ismételt kísérlete a visszás állapotok egyetértő megszüntetésére sikertelen maradt, — és mert, ha a most folyó egyezkedési kísérletek sikerhez vezetnének is: az egyetértő megállapodások a ma fennálló egyházi törvényeink keretében megvalósíthatók nem volnának.

Az a tanács tehát, hogy a pesti egyházak lássák be, hogy valamiféle önkéntes testvéries egyesülés mindenképen kívánatos és keressék ennek módját: a zsinat törvényalkotását akkor sem teszi mellőzhetővé, ha e tanácsot az összes egyházak követnék és igyekezeteiket siker koronázná, — a mire a német és kerepesi-uti egyházak eddigi rideg állásfoglalása miatt nem lehet nagy reményünk.

Épp ezért mellőzhetetlenül szükséges, hogy a székesfővárosi, evangélikus egyházi érdekeinket érintő életviszonyokat és alakulásokat ismertessük.

Előre bocsátjuk, nehogy a külön, ősi alakulás joga címén rokonszenv vagy előítélet elvonja a figyelmet az *egyházi érdek* objectiv mérlegelésétől, a következőket:

A pesti evangélikus egyházat nemesi osztályunk alapította, és ehhez az akkor szükséges

kormányhatósági jóváhagyást oly feltétel alatt kapta, hogy az egyház költségeivel csak a nemesség terhelhető; — a mi azonban nem akadályozta a polgári osztályt abban, hogy a költségekhez önként hozzájáruljon.

Az egyház nem alakult nyelvi vagy nemzetiségi egyházképpen, hanem már első lelkészeivel magyar, német és tót istentiszteleteket és funkciókat végeztetett.

A midőn oly lelkészt választott az egyház, aki nem bírta tökéletesen mindhárom nyelvet: oly segédlelkészt tartott, a kivel a hiányt pótolta.

Az ebből fejlődött személyes torzsalkodások, orvoslást nyújtó felsőbb hatóságok hiánya, és a szabadságharcot követő depresszió hatása vezethettek csak ahhoz, hogy a magyar és német hitsorsosok szintén hatáskörük tullepésével az egységes egyház elidegeníthetetlen tulajdonát képezett kerepesi-uti telket templomépítési segéllyel együtt átengedték a tót hitsorsosoknak oly feltétel alatt, hogy az egységes egyházból kivonuljanak és annak egyéb vagyonára igényt ne tartsanak.

A magyar- és németnyelvű hitsorsosoknak külön egyházzá alakulása ugyanekkor vette kezdetét, de iskoláik és vagyonuk tulnyomó részének közössége őket együtt tartotta.

A pesti evangélikus egyház egységességének nyelvi egyházakra felbontása tehát — bárminő tanulságos legyen — épületesnek, éppen nem mondható; sem a testvéri szeretetnek, sem a törvényességnek, sem az evangélikus vallásos érzület egyesítő hatásának nem volt része benne.

A budai evangélikus egyház alakulásának más — természetes okai voltak, a melyek azonban időközben megszüntek. Alakulása idejében Buda és Pest különálló szabad királyi városok voltak, mindössze egy hajóhid kötötte össze őket, a melyen a közlekedés a hajójaratok miatt nyarón is bizonytalan volt; — télen lehetetlen, mert szédszedték; — a csónakon közlekedés pedig jégzajlás idején életveszéllyel járt.

* * *

Ma Budapest székesfőváros a törvényhozás rendelkezésénél fogva egy testet képez; — rohamos fejlődése lakószáma közel egy millióra szaporította; — a Dunán öt állandó hid

A pesti magyar egyház kiadásainak nagysága miatt egyházi adót kénytelen kivetni az egyháztagokra és e címen 1911-ben 48780 K-t szedett be; a többi fővárosi ev. egyház ma is még az önkéntes hozzájárulás alapján áll, és e címen a pesti német egyház tagjai 8371 K-t, a kerepesi-uti egyház tagjai 1200 K-t, a budai egyház tagjai 8893 K-t, és az óbudai egyház tagjai 1973 K-t fizettek saját egyházuk céljaira.

Ezek az adatok hangosan szólnak. Sok mással is kiegészíthetők volnának. Mind arról tennének tanúságot, hogy az evangélikus egyházak nem osztoznak egyenlően vagy arányosan az egyházi feladatok megoldásában, — tagjaik nem egyenlő alapon vesznek részt a teherviselésben; — ebből pedig (ezt talán magyarázni nem kell) az inkonvenienciák egész sorozata keletkezik.

A német és tót egyház tagjai nem vesznek részt a vallásitanítás feladataiban, a tót egyház a polgári- és középiskolák feladataiban sem. Utóbbi tekintetben a budai és óbudai egyházak is eximálva vannak.

A békét az 1848/9. évi szabadságharc után egy ambiciózus segédlelkész bontotta meg, a kit az egységes egyház a tót istentiszteletek és funkciók ellátására választott meg és a kit utóbb a tótnyelvű hitsorsosok illetéktelenül és jogtalanul lelkésszé választottak meg.

Az adókivetést is nehezíti, de a reklamációkat is szaporítja az, hogy a német vagy tót egyházhoz csatlakozás alapján bárki kivonhatja magát az egyházi adó fizetésének kötelezettsége alól.

Minden költözés a Duna egyik partjáról a másikra: adó tekintetében reklamációra adhat okot, — és mivel a hitsorsosok a legtöbb esetben nem jelentik be lakváltásaikat, sok esetben pedig megmaradni kívánnak az eddigi egyházi kötelekben: kétszeres adózások és elégtelenségek következnek.

Az is visszásság, hogy oly evangélikusok, a kik több fővárosi kerületben bírnak vagyonnal, lakással, vagy keresettel: több evangélikus egyházhöz tartozóul tekintessenek.

A pesti magyar egyházat az, hogy a feladatok és terhek oroszánrésze reá nehezedik és az egyháztagok hovatarozósága labilis: jelentékeny

deficitekbe sodorta, a melyekből évek óta nem tud kivergődni, habár tartózkodik, — mert tartózkodni kénytelen — oly humanitárius intézmények megvalósításától és fejlesztésétől, a melyeknek a fővárosban nem szabadna hiányozniok!

Ezt az állapotot fenntartani nem lehet, nem szabad. Ezt nem egyeseknek érdekei, nem partikuláris érdekek, hanem a magyarhoni evang. egyház közérdeke tiltja, a mely hazánk fővárosában feltétlenül szükségképpen az evangélikusok olyan organizációját követeli, a mely az egyház céljait minden irányban megvalósítani segíti és azokat a jogosulatlan tendenciákat és separatistikus törekvéseket, a melyek akadályul szolgálnak, megszüntesse.

Jogosulatlan tendenciákról és separatistikus törekvésekről szóllok, mert elismerem, hogy vannak jogos követelések és kívánalmak is, a melyek elől kitérni nem volna helyes, nem volna méltányos.

És ezek is szükségessé teszik a törvényalkotást, mert egy új nemű egyházi jogi szervezetet csakis törvény alkothat meg.

Jogos követelésnek tekintem azt, hogy egyrészt a német, másrészt a tót istentiszteletek és funkciók jövőre is biztosítassanak nemkülönb az, hogy a mai német és kerepesi-uti egyháznak jövőbeni működési körét az határozza meg, hogy a fővárosi evangélikus, megmagyarosodott családok hitéletének ellátásában is részt vegyenek a nélkül, hogy ebből összeütközések származzanak, továbbá azt, hogy a mostani egyházakból és lelkész körökből alakuló egyházzrészek a helyi érdekek intézésére annyi önkormányzati jogot nyerjenek, amennyit a közösség érdeke megenged, végül azt is, hogy e testrészekre oly elnevezést állapítson meg, a mely a kölcsönös megnyugvást elősegíti.

A német istentiszteletek és funkciók fenntartásának biztosítását indokolja az, hogy ugy a már itt lakó, valamint a jövőben fővárosunkba bevándorló idősebb németajku evangélikusoktól államnyelvünknek oly mérvű elsajátítása nem várható, hogy vallásos szükségleteiket a magyar nyelvű istentiszteletek és funkciók kielégíthessék.

(Folytatjuk.)

Wagner Géza.

Spanyolország mögött.

A napilapokat bejárta az a hír, hogy Spanyolországban végre kimondták a teljes vallás- és lelkiismereti szabadságot és megszüntették ama kényszerintézkedést, melynélfogva a protestáns katonák kötelezve voltak a katolikus miséken részt venni.

Mikor ezt olvastam, bizony szégyenpir öntötte el arcomat! Szégyenkeztem gyatra voltunk, gyengeségünk és tehetetlenségünk miatt. Spanyolország mögött! Nem szégyen ez egy államra? Még Spanyolország is leckét ad nekünk a szabadelvűségéből, még ebben a sötét, klerikális, inquisitív országban is több jogot élveznek ev. testvéreink, mint a „modern szabadelvű“ Magyarország.

Nem tudom, min csodálkozunk inkább, azon-e, hogy a maroknyi evang. spanyol képes volt bigott és évszázadok óta tervszerűen fanatizált hazájában kikényszeríteni emberi jogainak elismerését és a vallásszabadság nagy eszméjének proklamálását, vagy a magyar protestánsok gyengeségén, kik elernyedten vergődnek a jelenben és csak panaszkodni tudnak a jezsuita aknamunka ellen, de küzdeni nem.

Roosevelt, a híres amerikai exelnök Ausztriáról szólván azt mondotta, hogy ez az ország minden haladásnak legconsequensebb ellenzője és a reakciónak igazi hazája. Ezt az igazságot mi magyarok már régen tudjuk, mert évszázadokon át rajtuk próbálták ki a reakciónak ezerféle eszközét és különösen mi protestánsok sokat tudunk regélni az osztrák reakció gazdaszövényeiről. De utóvégre is mi nem lakunk Ausztriában, a klastromok hazájában, (Österreich-Klösterreich) hanem Magyarországon; már pedig nálunk írott törvények vannak, hogy mindenkinek szabad vallásgyakorlat biztosítatik, hogy senkit sem lehet kényszeríteni, hogy a másik felekezet kultuszcselekményén részt vegyen. Mégis katonáinkat mindenféle ünnep és nem ünnepnapon misére kényszerítik, kath. körmenetekre kivezénylik, sőt mint legutóbb Rajner főherceg halálakor az elhunyt lelkiüdvéért bemutatandó misére is kivezényelték evang. katonáinkat: mindezt azért, mert az uralkodócsalád katolikus. Ugyanilyen jogcímen még áttérésre is kénysze-

rithetnék őket, akárcsak Mária Theresia idejében.

És ilyen arculütés után ugyan mit teszünk?

Tavaly ment egy felterjesztés a kultuszminiszteriumba ezen kérelem reparálása ügyében. Végig ment ezen indítvány az összes forumokon és most ott pihen a miniszteriumban valamelyik polcon várva — nem a feltámadást —, hanem a következő, hasontartalmu felterjesztéseket, melyek majd 5 vagy 10 év múlva fognak jönni.

Miniszterek jönnek és mennek, sérelmes panaszaink elhangzanak, de választ hiába várunk. Pedig ki lehetne kényszeríteni panaszaink orvoslását, ha alkalmas időben nyomatékos módon tudnók előterjeszteni.

Ott volt tavaly a képviselőházban a nagy harc a véderőtörvény körül, a mikor a hadseregnek sok-sok milliót szavaztak meg. Megszavazták a mi protestáns vezéreink is úgy a képviselőházban, mint a főrendiházban. A főrendiházban ott ültek püspökeink, felügyelőink és pedig azért van ott helyük, hogy egyházuknak legyenek szószólói; ők is megszavazták a törvényt, még pedig nagy sietséggel felkinálták a mi pénzünket és vérünket egy olyan hadseregnek, a melyben minden nem katolikus neglignálnak, elnyomnak, sőt üldöznek.

Egyikük sem mondta, hogy mindaddig nem járulhat hozzá a törvényhez, míg a protestánsok ott rövidséget szenvednek, ebben a mi pénzünkön is fentartott hadseregben.

Ha ilyen szó ott a fórumon elhangzott volna, bizonyára messzebbre hallatszott volna és tudomásul vették volna felsőbb helyen is. Igy azonban legnagyobb sérelmeink egy-egy csendes felterjesztés formájában a kultuszminiszteriumba jutnak, ahol sem jóindulat, sem érzék nincs sérelmeink igazságos és méltányos elintézésére. Erről — azt hiszem — mindenki meggyőződhetett már eddig is.

Azért mindenféle gyűléseinken hagyjunk fel papiros tiltakozásainkkal és tompított hangú felterjesztéseinkkel, hanem ha bajunk, sérelmünk, sebünk van, nyissuk ki szánkat és álljunk ki a fórumra; menjünk oda, a hol kénytelenek meghallgatni, ne pedig oda, a hol nem akarnak bennünket meghallgatni.

Eddig, ha minket protestánsokat valami

nagy igazságtalanság vagy sérelem ért e hazában, ha nagyon is középkori módon bántak velünk a kultusz-tuszmiszteriumban, akkor bosszusan szoktuk mondani: Hát Spanyolországban vagyunk? Sajnos ezentul már nem lehet az ultramontan szellem klasszikus hazájára hivatkozni, mert ma Spanyolország felvilágosodtság tekintetében nem mögöttünk, hanem előttünk van.

Sch. S.

Még egyszer árvanagyfalusi esetről.

Ev. Óráló 1912. évi 49. számában Mohácsy Lajos igen szép világos és szakértelemmel megírt cikkére bátor vagyok a következő kommentárt hozzáfűzni, annál is inkább, mert úgy látszik, hogy az egész ügy, az egyetemes ügyész referádája és így az egyetemes közgyűlés határozata is téves információkon alapszik, ennélfogva igazságos aligha lehet. Az egyetemes ügyész „Evang. Lapjában” következőleg ismerteti az ügyet: „Klein Mihály még az 1907. évi XXVII. t.-c. életbe lépte előtt megállapodott az egyházközséggel hiványban, hogy jelentéktelen fizetése 1800 koronára felemeltetett azzal, hogy ebben a korpótlékigény is bennfoglaltatik. Klein mindamellett korpótlékigényét egyházi törvénykezési uton érvényesíteni akarta, de az egyetemes egyházi törvényszék őt igényével még 1907. előtt ítéletileg elutasította. Klein most a miniszterhez fordult, aki az egyházi törvényszék ítéletét megsemmisítette és az árvanagyfalusi egyházközséget kötelezte az 1907. évi XXVII. t.-c. szerint járó korpótléknak visszamenőleg megfizetésére. Az egyetemes egyház mult évi közgyűlése ebben a protestáns egyház autonomiájának megsértését látván, felterjesztést intézett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, a ki azonban a sérelem orvoslását megtagadta. A közgyűlés az ügyész indítványára megkeresi a protestáns közös bizottságot, hogy a sérelmet magáévá tevén, annak orvoslását sürgesse.”

E szerint az árvanagyfalusi egyház Klein Mihály jelentéktelen fizetését még 1907. előtt 1800 koronára emelte. Éppen ezen állítás nem felel meg a valóságnak, a főügyész urat rosszul informálták! Vagy talán csaknem akarta az egyház az igazságot szándékosan elhallgatni? A tényállás a következő: Klein Mihály árvanagyfalusi mostani kántor-tanító 1899. évi február 12. kiállított hiványa a fizetés tekintetében teljes megegyezik elődjének 1890. nov. 30. kiállított hiványával, (ez pedig olyan volt mint 50 évvel ezelőtt,) azon különbséggel, hogy Klein hiványába minden indokolás nélkül becsusszott az a törvényellenes záradék, hogy „ezen fizetésben már az összes korpótlékok benn foglaltnak.”

A pályázat kihirdetésekor 716 frt-ra volt a hivány becsülve. Ebből a miniszterium tiszta tanítói, nyugdíjba

beszámítható összegnek csakis 511 frt-ot vett a többi 205 frt. kántori fizetésnek vétetett. Tehát Klein Mihály tanítónak 40 évi szolgálat után, az egyetemes főügyész ur jogi véleménye szerint csakis 1022 koronára lehet igénye akkor, mikor Magyarország valamennyi tanítója az előbbi törvény szerint 2000, mostani javaslat szerint pedig 3200 K nyugdíj igénnyel bír.

Klein tanító látva hogy az egyház őt és a törvényt is kijátszotta, beperelte az egyházat. Az esperesség ismerte legjobban és legközelebről a viszonyokat; igazat adott Klein követelésének. A tiszakerületi és egyetemes törvényszék Klein panaszát elutasította. Jött az 1907 évi törvény, melynek megörült Magyarország valamennyi tanítója s élvezte annak jótéteményét. Csak Klein Mihályra nem virradt jobb fizetés napja, — mintha Árvanagyfalu igazán exterritorialis jogokkal rendelkeznek. Klein Mihály látva hogy az 1907. évi törvény dacára munkaképtelenség esete jövője biztosítva nincs, halál esetén pedig családja volósággal koldusbotra jut, mivel nyugdíja mindig ugyanaz (1020 K) marad, *fizetését pedig nem emelték egy fillérrel sem*, korpótlékokat adni nem akartak, sem államtól kérni nem engedték; *) fordult és pedig jogosan az 1907. évi törvény által megjelölt fórumhoz t. i. a közigazgatási bizottsághoz, a mely törvény értelmében oda ítelte nek a korpótlékokat.

Az egyház fellebezett, de a miniszterium a fellebezést elutasította és a tanító követelését az egyházon végrehajtatta. Az egyház a miniszterium jogerős véghatározata ellen panasszal élt, a közigazgatási bírósághoz és egyuttal a ker. gyűléshez fordult, suggerálni akarván, hogy autonomia sérelem történt, hivatkozván 1907. év előtti egyetemes ítéletre; ott nem sikerülvén a dolog, miután canonica visitáció alkalmával a korpótlék ügy a tanító javára jogerősen eldöntetett, az egyház mégis fellebezett az egyetemes gyűléshez és ennek eredménye lett az egyetemes gyűlés jegyzőkönyvének 32. pontja alatt hozott határozat, melyben a nagyfalvi „circulus vitiösus” koronázva lett azzal, hogy a tanító „jogszerint megtéríteni tartozik egyházának azon összeget, melyet a korpótlék igényéről való lemondása fejében kapott.” Hol van ez az összeg? mikor emelte az egyház Klein tanítónak a fizetését? mikor és hol milyen összeggel kárpótolta a tanítót korpótlékokért? Hiszen a mi azon állítást illeti, hogy az egyház Klein Mihály jelentéktelen fizetését 1800 K emelte s a mely oly nagy szerepet játszik az egyetemes ügyész ur jogi véleményében, bátor vagyok megjegyezni, hogy az egyház a hiványt egy fillérrel, egy burgonyával, egy zabbal sem emelte, hanem a naturáliák időleges ár emelkedését a tanítónak fizetésében egyszerűen beszámította, vagyis a hiványt 1907. év után, a javadalmi jegyzőkönyv új felvétele alkalmával nem ténylegesen, hanem mesterségesen emelte. Mily joggal informálhatta az egyház az egyetemes gyűlést, hogy 1800 K-ra emelték a tanító fizetését, mikor ez nem igaz, hiszen 1800 K. ba

legalább is 500 K kántori jövedelem volna, ha egyáltalában az egész 1800 K nem volna csak papiroson. Hogy lehet itt szó az autonomia megsértéséről, mikor a miniszterium csak országos, az egyház által is elismert törvénynek szerzett érvényt az árvanagyalvi egyházzal szemben?

Köszönettel tartozunk a miniszteriumnak, mert a sérelem a nagyfalvi egyház részéről történt. Az egyetemes gyűlés határozata már azért sem maradhat fenn, mert ellenkezik nem csak az 1907. évi törvénnyel, hanem az 1911. évben maga az egyetemes gyűlés által megerősített „evang. tanítók szolgálati viszonyait meghatározó szabályrendelet” 12–16 § aival. Fajdalom, hogy ezen ügynek nincs vége, pedig 1912. évben tartott canonica visitáció alkalmából Geduly Henrik püspök ur nagy tapintattal végét vetette a kényes ügynek; *egyhangulag lett elhatározva és elfogadva, hogy a tanítót a korpótlék megilleti és azt is elhatározták, hogy a korpótléket az államtól kérik.*

A főpásztor kibékítette a tanítót lelkészével s a hívek örültek, hogy béke lesz már az egyházban, örült az esperesség, de az egész Alsó Árva is vallás különbség nélkül, mert a dolog nagyon ismeretes lévén mindenki a tanítónak adott igazat. De ime mi történt? Az egyház tovább perlekedett, tovább fellebbezett, mintha a canonica visitációnál semmiféle megállapodás nem történt volna. Helytelen dolog ez, a mit talán a tényállás e nyilvános kifejlése végtére orvosláshoz juttat.

Árvai Spektator.

*) Az államtól korpótléket kérni az egyház nem akart állitván, hogy iskolája független legyen az állam befolyásától. Viszont kimondták, hogy ha az egyház a korpótléket fizetni köteles lesz, iskolájukat akkor az államnak adják át. Mikor a tanító felhívta az egyházi gyűlés figyelmét arra, hogy az országos törvény értelmében a korpótléket nem köteles az egyház fizetni, hanem miből, hanem joga van azt az államtól kérni, akkor az egyház a tanítót *az egyházi adó-elleni izgatás miatt bepanaszolta az esperességnél.*

Kalászkok az élet konyeréhez.

Gyűjti: S. Ö.

16. *Cantate.* Valaki egy madárkereskedésbe jött, hol feltűnt neki egy pacsirta, amely szomorúan és csendesen gubbasztott kalitkájában. A kereskedő elbeszélte, hogy a madár beteg, mióta a boltban van még egy hangot sem hallott tőle s bizonyára nemsokára meg fog halni. Az illető érdeklődött a beteg madár iránt s olesó áron megvette.

Utközben így szólt önmagához: „Ha nem tudsz énekelni majd megtanítalak.” Otthon aztán cukorral s mindenféle madártáplálékkal próbálta a pacsirtát felvidámitani s majd ide, majd oda függesztette a kalitkát, de hiába; a madár néma maradt. Ekkor így szólt:

„Még egy szert tudok.” S ezzel kivitte a pacsirtát a zöld mezőre, felnyitotta ajtáját s így szólt: „Most repülj ki! Szabad vagy!” A madár eleinte aggodva tekintett a nyitott ajtóra, mintha nem tudta volna megérteni, hogy igazán szabad legyen, azután urára nézett, mintha némán kérdezné: „Igazán szabadon akarsz-e bocsátani?” S végre kiterjesztette szárnyait, felrepült a magasba s csattogva szállt az ének pici kebléből az ég felé . . .

Ó szegény bűnös, aki a bűnnek ketrecében ülsz, a te szabadulásod ajtaja is nyitva van. S mégis benne akarsz maradni? Halljad a megszabadultak dicsőenét s csatlakozzál hozzájuk.

B E L É L E T.

A közös bizottság ülése. A magyarországi ág. hitv. evangélikus keresztyén egyetemes egyházat és a református egyházat közösen érdeklő ügyek tárgyalására kiküldött bizottság 1913. évi apr. hó 25-én d. u. 4 órakor a budapesti deakteri ágost. hitv. evangélikus testvéregyházak épületében (IV., Sütő-utca 5. sz., II. e.) tart. ülést, a melyre a meghívók már ki lettek bocsátva.

Canonica visitáció. Geduly Henrik, a csizai egyházkerület püspöke május 20-án kezdi meg püspöki látogatását a *liptói* esperességben. Liptószentmiklós lesz az első egyházközség, a hol a püspök május 21-én tart. visitációt a következő programmal: reggel 8 órakor a lelkészi hivatal, iskolák és egyházi épületek megvizsgálása. 10 órakor istentisztelet, mely alkalommal a helyi lelkész tart. szószéki beszédet, majd a püspök szól a gyülekezethez az oltártól s megáldja a gyülekezetet. Isteni tisztelet után közgyűlés s utána küldöttségek tisztelegése. Ebéd után a püspök és kísérete Hybbére megy s ugyan ilyen program szerint végig visitálja a liptói esperesség összes egyházközségeit. A fáradságos látogatás június 11-én fejeződik be a liptói lelkészekkel Liptószentmiklós-on megtartandó pastorális konferenciával.

Kerületi lelkészi értekezlet témái. Mióta a lelkészi értekezleteket az összes fokozatokon szerveztek, azóta az esperességi, kerületi-, egyetemes lelkészi értekezleteink mind élénkebb tevékenységet kezdenek kifejteni s azok nivója is az ott tárgyalt témák es eszmeeserek folytán emelkedik. Püspökeink igen helyesen — a legmelegebben karolják fel a lelkészi értekezletek ügyét nemcsak erkölcsi támogatásukkal, hanem az által is, hogy maguk tűznek ki témákat egyházi életünk legaktuálisabb s általános érdeklődésre s számoltartó kérdések közül, hogy ez által nemcsak iránt szabjanak a lelkészi értekezletek munkasságának, hanem hogy azok működéséből eredmények is származzanak egyházi életünk, intézményeink kiépítésére. Legutóbb

D. Baltik Frigyes, a dunáninnyi egyházkerület érdekes püspöke, a következő theziseket tűzte ki az esperességi lelkészi értekezletek elé, a honnan e tárgyak javaslattétel szempontjából az egyházkerületi lelkészi értekeztet elé kerülnek :

1. Az ingyenes theol. Otthon helyek szaporítása.
2. Lelkészelölti theol. seminárium alkotása.
3. Belmissiói munka az egyházközségekben, és a szervezendő egyházmegyei és egyházkerületi belmissiói egyesületekben.
4. Vallásos iratok terjesztése hűveink családjában, főképen a szórványokban.
5. Intenzívebb vallástanítás főképen a szórványokban, egybekötve ifjúsági istentiszteletekkel.
6. Ifjúsági egyletek, egyházi énekkarok, vallásos felolvasások szervezése.
7. Családkönyvek vezetése, vegyes házasságok és itt a gyermekek vallásának, vallásos nevelésének nyilvántartása. A püspök ur az esperesekhez intézett körözvényben megjegyzi, hogy ezen fontos s egyházi életünkben ma a legaktuálisabb thezisek kitűzése által korántsem akar korlátot emelni az egyéni munkakör és a tárgyaknak szabad megválasztása elé, sőt szabadon választhat kiki oly témát, melyet „szívében és ismereteiben“ megtalált, e thezisek kitűzése által csak a munkakedvet akarja ébren tartani, csak irányt óhajt adni arra nézve, hogy körülbelül mely tárgyak tartoznak a lelkészi értekezletek munkakörébe, mely tárgyak megbeszélése szükséges az egyházunkban végzendő „mentő“ munka szempontjából. A püspöki körözvény kiemeli azt is, hogy nem akadémiái felolvasásokra van szükségünk, bármily alapos és tiszteletreméltó legyen az, egyházunkban — ugymond — ma mentő munkát kell végeznünk és munkakörünkől távolabb eső tárgyakkal való foglalkozás manapság nem nyújt segínyt bajaink közepette. Ezen szempontból a jó pásztor tudja és látja, miképen kell menteni Jézus nyájának jusait. Gy.

Főesperesek értekezlete. A *bányai* egyházkerület kötelekébe tartozó egyházmegyék esperesei ápr. hó 21-én, Budapesten a deákterei tanácsteremben értekezletet fognak tartani, a melynek tárgyai: az 1848. XX. t.-c. végrehajtása iránt folyamatban lévő tárgyalások céljára szolgáló egyházmegyei összeirásai iven és kimutatások miként leendő kitöltése; a lelkészi korpótlék; a missziók; a belmisszió; az egyházközségek vagongyűjtése és egyéb napi kérdések.

Papi értekezlet. A brassói ev. magyar egyházmegye papsága f. évi április 11-én tartotta meg évnegyedi rendes gyűlését Brassóban, ahol ez alkalomra csaknem minden lelkész megjelent. Bohus Pál kir. tanácsos, főesperes, mint elnök, megnyitója kapcsán egy örömdetes eseményt jelentett be. Moór Gyula kiérdemült főesperes hasonnevű fia, — mint az már a napi lapokból ismeretes — a napokban fog sub auspiciis regis doktorrá fölavattatni. E ritka kitüntetés énynt hint nemcsak a jeles paptársra és kedves családjára, hanem

általában az evang. papságra, különösen pedig a brassói ev. papikarra, — sőt a brassói esperesség evang. közönségére is amely dacára, hogy a többi felekezethez képest nagy többséggel bir, ily kitüntetések dolgában mindig a hamupipőke szerepére volt kárhozthatva. Az elnök a paptársak nevében sok szerencsét kívánt az örömben uszó apának es családjának, valamint a szépen kezdett pályán mind magasabbra emelkedést a jeles ifjunak. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után és az abban foglalt határozatok végrehajtásának tárgyalása kapcsán a főesperes jelentette, hogy Feyér Gyula paptárs nyugalomba vonulása folytán megüresedett pürkercezi lelkészi állásra tapasztalt s a terjedő baptizmussal szemben a harcot sikerrel felvenni képes állandó helyettesnek azonnal való kiküldését kérte a püspök urtól, aki azonban ily helyettesessel ez idő szerint, a mindegyre sajnosan tapasztalható lelkészhiány miatt, nem rendelkezhetvén, utasította a főesperest, hogy a pürkercezi egyház lelki ellátásáról a szomszéd lelkészek utján gondoskodják, minek folytán a helyettesi teendőkkkel Szórády Lajos alesperes-lelkész bizatott meg. Azon ténnyel kapcsolatban, hogy a korpótléket minden arra jogosult lelkész megkapta, elhatározatott, hogy az értekeztet az esperesség és kerület utján szorgalmazza az egyetemenél, hogy a Lombos-féle papifizetésrendezési tervet alapjára helyezkedve, a korpótlék az alapfizetéssel együtt *törvényileg mielőbb biztosítsák* az állam által. — Megbeszéltek a közös adóalapi ivenkel, valamint az 1848. XX. t. c. végrehajtás végett folyamatba tett tárgyalások céljaira kívánt kimutatással kapcsolatos teendők, amelyek közül az utóbbi kimutatás elkészítésére nézve Petrovics Pál lelkész lehetőleg való egységes eljárást javasolt és különösen hangsúlyozta egy, a lelkészeket és a lelkészi állásokat országosan érdeklő mozzanatnak, illetve számszerű adatnak, mint „segélyigény“-nek felvételét is: t. i. a polg. házasság és a polg. anyakönyvezés behozatala folytán immár sok év óta elmaradt stóla jövedelmeknek, illetve — veszteségeknek, visszamenőleg is felszámítandó, megfelelő karpótlása összegét, amely karpótlást az akkori miniszterek (Wekerle) megígérték. Az egységes eljárásra vonatkozó minta elkészítésével Deák Sándor türkösí és Petrovics Pál hosszufalu-füreszmezei lelkészek bizatott meg. Előterjesztettek a tiszai püspöki körlevelek idei I. füzetének egyes közérdeklőbb és közös intézkedést is kívánó pontjai, amelyek közül nevezetesebbek a nagygeresdi egyezés ügye és a papi értekezletekhez intézett püspöki kérdő-pontok (á la Gyurácz-féle) közül pedig 2 kiadatott kidolgozás végett. És pedig ez a kérdés: „Helyes-e az építő iratok árusítása istentisztelet végén a templom kapujában?“ — Kiss Béla, a másik kérdés: „mi által végezhetne a Luther-Társaság eredményesebb munkát és mi által kelthetne magára iránt elevenebb érdeklődést stb.“ — Petrovics Pál lelkészeknek. — Még több apró tárgy megvitatása után az értekezlet véget ért.

Halálozás. *Zimmermann* Andor a gölnieibányai ág. h. ev. egyházközség f. év március hó 1-től nyugalomba vonult lelkésze, április 16-án hosszas és kínos szenvedés után 52 éves korában elhalálozott. Született 1861 év nov. 26-án Toporcson, Szepesvármegyében. Elemi iskoláit Toporcson, a gimnáziumi osztályokat Késmárkon és Rozsnyón végezte, közben Buszcson, Szepesvármegyében egy évig segédtanítói állást is viselt. Az érettségi vizsgálat letévése után Eperjesre ment, hol a theológián mint hallgató iratkozott be, itt 2 évfolyamot, a harmadikat magánaton végezte, közben pedig nevelő volt Bökiben, a 4-ik tanfolyamot pedig Pozsonyban hallgatta. A göttingai egyetemnek is hallgatója volt rövid ideig, honnét az akkori tátraaljai főesperes hívta magához Topporezra segédlelkésznek. Felavattatott Rozsnyón 1885 július 20-án. Topporezról Gölnieibányára hivatott meg segédlelkésznek, hol meg-nősülvén, neh. Grätz Mór halála után ugyanott rendes lelkésznek választatott meg. Neje rövid néhány évi együttlét után elhalván, másodsor nőült, nőül vevén Scholtz Elzát, kivel élte utolsó napjáig a legboldogabban élt együtt. Első nejétől egy gyermeke maradt, a másodiktól 5. Nyájas, rendszerető, családját boldogító családapa volt, mint lelkész kötelességtudó, egyházát hön gondozó és szerető lelkipásztor, ki papi lelkülettel és nem eredmény nélkül fáradozott annak érdekében. Elhunyt nagy csapás különösen nagy családjára, kik rajongásig szerették a boldogultat. Temetése apr. 18-án volt Gölnieibányán. Áldás emlékére.

Evang. szeretetház Amerikában. A *clevelandi* első magyar ágostai hitvallású evangélikus egyház egy szeretetház felépítését vette célba. A tervezett szeretetház az egyház temploma mellett épül fel még e nyáron. Huszonöt árvagyermek, nyolc-tíz előregedett és egyedül álló asszony fog benne otthont kapni; napközi otthont találnak itt azok a gyermekek, kiknek szülei nappalukat munkában kénytelenek eltölteni; szeretetteljes és biztos menhelyet találnak itt azok a leányok, kiknek nincsen otthonuk vagy foglalkozásuk: végül itt kapnak lakást azok a diakonisszák, kiket az egyház betegeinek ápolására alkalmazni kíván. — Az intézet felépítése és felszerelése körülbelül 15,000 dollárba fog kerülni. Ezen összeg előteremtése céljából *Ruzsa Isloán* clevelandi lelkész kérelemmel fordult az amerikai magyar egyesületekhez és egyházakhoz. Fáradozását koronázza siker.

Esküvő. Kruttschnitt Antal pestmegyei alesperes, soltvadkerti lelkésztestvérünk fia *Antal* április hó 28. Budapesten a Deák-teri templomban esküszik menyasszonyával *Bergl* Elza kisasszonnyal. Áldást kívánunk a leendő párnak.

Lelkészcserézés. A kemenesmagasi-i gyülekezet szótöbbséggel *Szabó* István némethidegkuti lelkészt, — a somlószőlősi gyülekezet egyhangú felkiáltással *Somogyi* Károly helybeli administratort választotta meg rendes lelkészévé.

Lelkészcserézés. Tarczay Andor volt orosházai segédlelkészt, kit a sórkuti ev. egyházközség választott meg lelkészének, a Bulkeszire megválasztott Alexy Mátyás helyére, április hó 6-án iktatta be hivatalába Székely Gyula tátraaljai főesperes Kallath Károly szepesvárfalvi és Holkó Mihály rókusi lelkészek közreműködése mellett. A beiktatási ünnepélyen felette nagyszámú közönség vett részt, különösen a szomszéd községekből voltak sokan jelen.

Lelkészcserézés. Jónás Andrásnak a Tarczaujfalusi eklézsiába tavezásával megürült zajzoni lelkészi állásra a napokban tartott közgyűlésen Boczkó, Dávid és Hudak s. lelkészek jelöltettek, akik közül, miután az utóbbit már személyesen ismerik, a két első próbaszónoklatra meghívatott.

Jótekonycélu hangverseny. Minden tekintetben lényesen sikerült tombolajátékkal egybekötött nagy monstre hangversenyt rendezett f. hó 5-én a *salgótarjáni* evang. egyház ottani acélgyári és benyátársulati jeles zenekarok közreműködésével, mely úgy anyagi, mint erkölcsi sikerével valóban minden varakozást felül mult. Nemcsak a helybeli, de a vidéki intelligencia is majdnem kivétel nélkül megjelent az estélyen, mely műveszi tekintetben is elsőrangú volt — s meghozta a maga adóját a jótekonyság oltárára is. A vallásfelekezeti különbség e napon mintha teljesen eltűnt volna a lakosság között s a róm. kath. egyháztagok is, élőkön esperes plébánosukkal igen nagy számban voltak képviselve. — A tiszta jövedelem 1180 kor. 83 fillér. Ez mindennél ékebben beszél.

Lelkészcserézés szives fegyelmébe. Tekintettel arra, hogy mind gyakrabban előfordulnak esetek, midőn templomra, iskolára gyűjtő egyházak olyan gyűjtőkönyvecskéket bocsátanak a nyilvánosság elé s adnak a suplikánsok kezébe, a melyekben sem az illetékes főesperesnek, sem a püspöki hivatalnak aláírása és ajánló sorai nem találhatók, a sok kellemetlenség kikerülése érdekében s az egyházi rend szempontjából is ezuton hívjuk fel a lelkészcserézés figyelmét e sokszor tapasztalt hiányra. Akár a vármegye területén, akár az egész országra szóló gyűjtéseknél nemcsak az illetékes politikai hatóság engedelye, de az illetékes egyházi hatóságok jóváhagyása és ajánlata is *feltétlenül* kikérendő s a gyűjtő könyvecskébe feljegyzendő. A lelkészcserézés, a kik oly egyházakban működnek, a hol barmany egyházi célra gyűjtés válik szükséges-e, leghelyesebb, ha a gyűjtő könyvecskéket a helyi lelkész aláírása után nyomban a felettes egyházi hatóságokhoz terjesztik fel s ez után jegyeztetik be a politikai hatóságok engedelyét.

Gy.

Az „Ösvény“ 2-ik füzeté. A *Kovács* Sándor által szerkesztett s a Luther-társaság által kiadott folyóirat 2-ik száma a következő tartalommal jelent meg: *Mária útja* — *Kovács* Sándortól; A zsinati törvényjavaslat — *Dr. Masznyik* Endrétől; *Wagner* Richárd zene-

dramája — Lic. Schmidt K. J.-tól; Klára asszony. Elbeszélés — Kapi Belától; Költemények — Lévay Józseftől és Zempléni Árpádtól; A pozsonyi Luther biblia — Sz.-tól; Irodalom: Szemle. Hivatalos rész; Képmellékletül: Luther kezeirása a pozsonyi Bibliában. (Hasonmás.) Miként az elősorolt tartalomról is látszik a megjelent füzet igen változatos. Egykázunk jövő meg-alapozása szempontjából különösen figyelemre méltó Dr. Masznyik Endre cikke, a melyben az új zsinati törvény tervezet több hibájára mutat rá elvi evangéliumi szempontból. Ajánljuk olvasóinknak szives figyelmébe az Ösvény második számát.

Isten igéje. Dr. Masznyik Endre felelős szerkesztésében s a Luther-Társaság támogatásával megjelenő népies szentírás-magyarázó folyóirat 7-ik füzeté meg-jelent. Mint házi istentiszteletekre igen alkalmasat ajánljuk lelkésztársaink szives figyelmébe. Együttal az igen tisztelt f. szerkesztőt szeretettel arra kérjük, legyen kegyes e kedves füzeteket úgy kiadni, hogy mind-egyikbe egy-két írásmagyarázat legyen *befejezve*, s ne vitessék át az egyes íráshelyekről szóló magyarázatot az egyik füzetből a másikba folytként, ez egyik nagy hátránya ezen füzeteknek. Könnyen megszüntethető.

Luther Társasági Értesítés. Félreértések elkerülése végett szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy a Luther Társaság által szervezett könyvtártypusok megindításának elhalasztása nem jelenti azt, hogy a kibocsátott könyvtárjegyzékben felsorolt könyvek most nem kaphatók. Miután alkalmunk volt arról is tudomást szerezni, hogy egyik másik gyülekezet könyvtártypusaink megindításának elhalasztása folytán a könyvtárjegyzékben felsoroltaktól elterő könyveket rendelt *más cégtől*, kötelelesszerűleg ki kell jelentenünk, hogy úgy a Társaság által szétküldött jegyzékben felsorolt, mint bármely más cég által hirdetett könyvek könyvkereskedésünkben megrendelhetők. — Van szerencsénk a gyülekezeteket, illetve a nt. iskolaszéki elnök urakat arra kérni, hogy amennyiben fedezettel rendelkeznének, a fedezet arányában, az iskolai könyvtár kiegészítése képen a szükséges könyveket könyvkereskedésünktől, (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51 a. egyetemes egyházi épület) már most megredelni sziveskedjenek, annál is inkább, mivel a beiratási díjakból befolyó összeg csakis az ifjúsági és tanítói könyvtárra fordítható, s amint egy gyülekezet révén értesülünk, ezen összegnek fenti célra való felhasználását a tanfelügyelőségek már erősen sürgetik. — Egyebekben és minden adandó alkalommal méltóztassanak könyvkereskedésünket igénybe venni.

Budapest, 1913. apr 16.

A főtthár.

Az eperjesi ág. hitv. evang. I. anyaegyház évkönyve az 1912. évről. XVII. évf. Eperjes (Kösch) 1913. 95 lap. A még Draskóczy Lajos lelkész, jelenleg gyakorlati theol. tanár által megindított évkönyvnek méltó folytatása. Követésre méltó példája annak, hogyan kell „kevés szóval sokat mondani“ a legújabban

örvendetesen fellendülő s nagymultu felvidéki ev. egyházközségünk anyagi és szellemi állapotairól. Egyházfelügyelője Banó A., országos hírű szónok-lelkésze Korbély G., ujabban sárosi esperes, agilis isksz. elnöke Dr. Mikler K. és hű és körültekintő gondnoka Schönviesner J. Az évkönyvet Sztehló J. esperes-lelkész († Besztercebányán 1912 márc. 26-án) nekrológja nyitja meg, ki az eperjesi egyházközségnek 50 éven át volt lelkésze, s kinek „gazdag tudását, klasszikus műveltségét, költői kedélyét, mély vallásosságát s magyar és német nyelven tanárára, Hase-ra emlékeztető előkelően finom irod. munkásságát“ méltán vázolja hozzá méltó utódja. Az istentisztelet nyelve a magyar s csak havonként 1-szer a német. Az egyházközségben a mult évben szül. 12 lélek, konfirm. 19 gyermek, esküdött 7 pár (ebből 3 tiszta), † 21 egyén, úrvacsorával élt (a collegiumi ifjúsággal együtt) 689, áttért 1, kitért 3. (Az 1812 évben szül. 26, esküdött 3, † 16 egyén.) A vallásoktatás sok gondot ad a lelkésznek és káplánjának (Lehoczky E.) Eperjes különböző jellegű iskoláiban. Az „Egyházi Belélet“ igen örvendetes képet mutat. Összes kiadása 31427, bevetele 24078 kor. Új elemi nép- és polgári leányiskolájában a tanulók száma 343, ebből sajnos csak 132 ev. vallásu. Egyik legvirágzóbb intézménye Mayer E. titkársága alatt az ev. gyámintézet, mely diakonisszákat is tart. Tagjainak száma 644. Az egyház özv. Rombauer J.-né végrendeletéből 6000 koronát kapott. Az egyháztagok külön megterhelésével új iskolája államsegélyért is folyamodott. A nőegyl. pénztár 35487, az egyházi háztartás 260 ezer koronát tüntet föl. Az egyháztagok 3422 kor. egyházi adót fizetnek. Egy lelkes zárósó képezi méltó befejezését a nagy teherhordozó egyház hű sáfarkodásáról szóló évkönyvnek. Sz.

Bibliát terjesztő munka. A balkáni háboruban megsebesült szerb, bolgár és török katonák között a Brit és külföldi bibliatársaság 24000 darab újtestamentumot és evangéliumot osztott ki. A sebesültek közül azok a kik olvasni tudtak, nagy örömmel fogadták a szent könyveket, a melyek a szerb hadügyi kormány engedélye folytán kerültek kezükbe.

Egyházi közgyűlés. A *dunaszerdahelyi* evang. egyházközségnek volt a napokban közgyűlése, melynek nevezetesebb tárgyai voltak: Kerületi felügyelőre való szavazás, tisztujítás és a tanítólak építése. A tisztujítás során felügyelővé ismét egyhangu lelkesedéssel *Svigruha* Pál nem-sabonyi földbirtokost választotta meg a közgyűlés.

Műtörténeti gyónókehely. A mult év őszén Szombathelyen rendezett műtörténeti kiállításon általánosan feltűnt a szakértőknek egy régi korbéli, értékes gyónókehely, a felsőlövői ev. gyülekezetnek talán a reformáció kora óta használatban volt úrvacsorai kelyhe. A szép és értékes muzeális darabnak a nemzeti muzeum részére megszerzése végett hamarosan megindult a tárgyalás. A gyülekezet kedves, becsült ereklyéjétől

nem akart kezdetben megválni, de mégis belátva, hogy kár volna ily értékes muzeumba való szent edényt továbbra is használatban tartani, amikor a felső szélén lévő hiánya (letöredezett) miatt már-már nem is felelt meg céljának: elhatározta, hogy a kelyhet a muzeumnak átengedi. A nemzeti muzeum érte egy 300 kor. értékű új kelyhet ad és 2200 koronát. Ezen összegből a gyülekezet alapítványt létesít. Érdemes volna, ha egyházi régiségeinkkel többet törődnenk, behatóbban foglalkoznánk. Hihető, hogy gyülekezeteink körében még sok műtörténeti jelentőséggel bíró templomi, egyházi régiségre bukkanhatnánk.

A szerkesztésért felelős: NOSZKÓ ISTVÁN laptulajdonos.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat. A brassói ev. magyar egyházmegyébe kebeleztetett *pürkercezi* ev. egyház lelkészi állására pályázatot hirdetünk.

Javadalom készpénzben: 1400 K; az 1874. évben megállapított tiszakerületi lelkészi stóla-illetmény; a lelkészt hiványilag megillető földbirtok évi jövedelme; évi 14 méteről jó minőségű száraz bükk tűzifa; szabad legeltetési jog 2 drb marha részere; hivatalos ügyekben előfogat és napidij és természetbeni kényelmes papi lakás.

Pályázók a tiszakerületi lelkészválasztási szabályrendelet követelményeinek megfelelően felszerelt kérvényüket *f. évi április 27-ig* alólirt főespereshez küldjék be.

Kelt Budapest és Brassópácza, 1913. ápr. 8-án.
Molnár Viktor Bohus Pál
esp. felügyelő. 3-2 főesperes.

Pályázat másodlelkészi állásra. A Cleveland O. I. M. ag. hitv. ev. anyaszentegyház pályázatot hirdet másodlelkészi állásra. — Javadalma 500 dollár fizetés, lakás, fűtés, világítás. — A pályázó nőtlen legyen. — Kötelessége a lelkész általi megjelölt egyházi dolgok elvégzése és a nyári szünetekben tanítás. — Utiköltségét az egyház előlegezi — mit ha két évig marad az egyház szolgálatában, nem kell visszatértenie — ellenkező esetben igen.

A pályázók lehetőleg a megválasztás után tartoznak állásukat azonnal elfoglalni.

Cím: Rev. Steve Ruzsa
Cleveland, O.
8021-23 Rawlings Ave.

2-1

Iskolai ifjusági könyvtárba, konfirmációi

és vizsgai jutalomkönyvül

felette alkalmas:

József története

Verses elbeszélés

Irta: **Kiss Béla**

Ára csinos és tartós vászonkötésben **1 K 50** fillér.

a **Luther Társaság könyvkereskedésében**
BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-u. 51/a

Egyházirodalmi újdonságok !!

János Apokalypsisének magyarázata.

I. füze: Kommetár János Apokalypsiséhez

Irta: **Musnai László** református lelkész

Ára **4 K 50** fillér.

Előadások

a Presbiteri Szövetség Budapesfén vól ülésén és külföldi hangok a Presbiteri Szövetség magyarországi útjáról.

(Emlékkönyv)

Szerkesztette

Lic. Dr. Kováts J. István

Ára **3** korona

kaphatók: Kókai Lajosnál, Budapesf, IV. Károly utca 1.
Telefon: 74-94. ☒ ☒ ☒ ☒ Telefon: 74-94.

Mutatványszám ingyen!

JÓ PAJTÁS

a legkedvesebb képes gyermeklap.

Felolós szerkesztő:
SEBŐK ZSIGMOND

Főszerkesztő:
BENDEK ELEK

Kiadóhivatal:
FRANKLIN-TARSULAT
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Előfizetni lehet a Kiadóhivatalban és minden könyvkereskedésben.

Előfizetési ár negyedévente: 2 K 50 Ft.

FRANKÓ GÉZA UTÁN

Mutatványszám ingyen!

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
**Temesvár, Gyár-
város.**

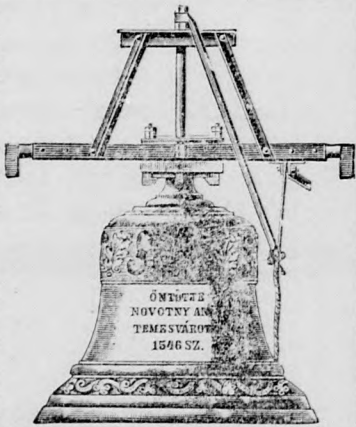
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áflyukasztoff harangjait,

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangnak, mint a régi modorok. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896. orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

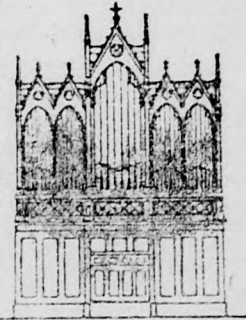
Orgonaépítési müintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, X., Szigligeti-utca 29. szám.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A *párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve.* — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a *király orgonáját* amely mű **80 változatú és villanyerőre** van berendezve — szállított. — Mindennemű *orgonajavításokat* és *hangolásokat* lelkiismeretes pontossággal teljesít

☑ Tervezeteket és mintarajzokat ☑
☑ kívánatra díjmentesen küld. ☑

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkaresók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros nyomda, Rákosliget Budapest mellett.

